

slike, ki se nanašajo na zakramente, so v takozvanih kapelah zakramentov v Kalistovih katakombah. Izmed slik evharistične daritve naj omenimo le eno, ki predstavlja (po Wilpertu) posvetitev evharističnih darov. Upodobljen je Kristus, ko stega roko nad ribo in kruhom. Sveta hrana

Dobri pastir.

V mozaičnem tlaku oglejske bazilike.

je postavljena na trinožno mizo, oltar. Na desno od oltarja stoji oranta kot simbol po evharistiji zveličavne duše (slika str. 263.).

K sklepu naštevanja slik še Marijine slike. V krščanskih cemerterijih so slikali Marijo sedečo z Jezusom v naročju ali ob prsih. Najstarejša Marijina slika, iz prve polovice 2. stoletja, je v cemerteriju Priscile. Poleg Marije z Jezusom stoji prerok Izaija in kaže z dvignjeno desnico na zvezdo na nebu. V cemerteriju Priscile je še druga Marijina slika kot del večje slike, namreč slike Bogu posvečene device. Sredi slike je krasna oranta, slika

imenovane device (detajl na prilogi 21.). Na levi strani slike podaja škof z diakonom devici »velamen«, znak posvetitve. Škof kaže z desnico na sliko Matere božje na nasprotni strani orante kot na vzor kreposti za devico, ki se je posvetila Bogu. Tudi tu sedi Marija na prestolu in drži Jezusa na rokah (slika str. 264.).

Tekom naštevanja in opisovanja slik smo že večkrat opozorili na namen in pomen katakombskih slik. Sepulkralne ali funeralne so, v tesni zvezi z grobom in z rajnimi, ki v cemerterijih počivajo. Vse so v zvezi z eshatološkimi resnicami krščanstva in jih primerno razodevajo. V teh slikah se izraža vera in upanje kristjanov na srečno posmrtnost, na veselje v raju pri dobrem pastirju, kjer najde duša, oproščena vezi telesnosti, počitek (refrigerium). Kar so izražali nagrobni napisi, kar so vsebovale liturgične molitve, to so izražale tudi katakombske slike vernikom takratne dobe. V veri, upanju in molitvi imajo slike svoje korenine, vero, upanje in molitev tudi vzbujajo, dà, za molitev polagajo kar naravnost besede na jezik.

Kakšna je umetniška vrednost katakombskih slik? Važne so za splošno umetnostno zgodovino, ker so edine priče stenskega slikarstva prvih štirih krščanskih stoletij. Za Herkulanum in Pompeji ni več spomenikov rimskega slikarstva. Katakombsko slikarstvo je nadaljevanje antičnega. Seveda je bilo to nadaljevanje propadanje. V katakombah so najstarejše slike najboljše in vzdrže primerjanje z najboljšimi rimskimi poganskimi. Tudi kesneje, od 2. stoletja dalje se nahajajo še vedno prav lepe slikarije. Za pravično sodbo o teh slikarijah pod zemljo je treba vpoštevati težave, s katerimi so se morali boriti slikarji. Vse je sililo k naglici v izvršitvi, zato so slike skoro le preproste skice. Vendar so pa kompozicije harmonične, zaokrožene, mirne, brez izraza strasti. Dosti dobre so proporcije telesa. Nekateri tipi so naravnost krasni, n. pr. orante.

S tem bi bil končan kratek pregled katakombskih slikarij. Slike so po obliki antične, izšle so iz helenistične umetnosti. Tu je antika krščena. Po vsebini pa predstavljajo nov svet. Že v teh preprostih slikah je vsebina premagala obliko, in zmagà krščanske umetnosti nad antiko je zmagà vsebine nad obliko.¹

¹ Prim. Wulff, *Altchristliche und byzantinische Kunst*, I., str. 1.

